

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

5 Vtrum iuramentum sit per se appetendum & tanquam res vtilis
frequentandum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

sistit in mente, & ratio vocalis, & sacrificium quod fit in opere, sunt religionis cultus, sic & iuratio. Nam sicut per præcationes inuocatur Deus ut auxiliator: sic per iurandum in iuratur ut testis: atque ad eadem est utrobique religio, eiusdemque fidei professio: nempe quod omnia scit potest. Quæ circa distinguendum est de iurando ubi est legitima virtus, & de periurio, aut leui iuramento. Nam legitima iuratio est religionis cultus: vana verò, est religionis contaminatio. Ex quo fit rursus utrunque præceptum, scilicet ne iures vana per eum, & quod necessitate iurandum sit, ad eandem primam tabulam pertinere secundumque ad primum reduci. Sed ait, Cur vtrumque non fuit expressum sed tamen negatiuum? Respondio est, si rem bene conicio, obseruanda, quod cum iurandum non sit per se virtus quædam cultus Dei, & fectorum sanctificatio, sed solum ob necessitatem concessum, natura ipsa rerum exegit, ut duo præcepta, cultus & sanctificationis fectorum essent affirmatiua, quasi res illa per se essent optanda. Tertium verò negatiuum, sine vana essent iura nostra: hæc enim negatio simpliciter est necessaria: affirmatio verò iurandi non ita, imò si oēs homines essent innocentes, nil aliud oporteret, quam dicere, ut nos Christus commonuit, est non. Et id neque opus fuit illam exprimere, sed iuri nature relinquere, quæ necessitatis casus exponeret. In hoc autem præcepto, Ne iures vana per eum, includitur quod ubi fuerit necessarium iures solida & legitime per eum. Quapropter omni iure naturali, civili & diuino iurandum, ut religionis cultus habet. Nouit enim id naturaliter Arist. qu. 11. Metaphysic. 3. ait. Res honorabilissima est infam: cuius id venerationem nunquam antiqui tribuerunt, nisi illis quos pro Deo colebant. Et iure civili in titulo Digestorum, de iureiur. ut supra citatum est, officium iurandi religio nuncupatur. Et Imperator. C. de iureiur. iurandi, inquit, contempta religio satis Deum habet vtorè. Ex quo sequitur, quod soli Deo iurandi cultus est exhibendus. Iuxta diuinum verumque testamenti mandatum: Reddes altissimo iuramenta tua. Quæ utique de cauta conquestum legitimus in Hieremia, Deum de filiis Israel, quod eum dereliquissent, iurassentque in his qui non erant Dei. Primum argumentum extrahit D. Tho.

ex diuersitate materia: videlicet quod cum actus latræ sit circa sacra: iurandum verò, ut ait Pau. circa humanas corrouerfias, apparet iurandum non esse latræ. Respondio autem est, quod etiam materia super quam fertur iuramentum, sit humana necessitas, nihilominus forma quæ est diuinum testimonium, est actus religionis. Secundum informat ex ipsa actus substantia, scilicet quod per latræm semper Deo aliquid offertur: per iuramentum verò non videtur quidpiam illi offerri. Et respondet quod refertur illi honor, iuxta illud, Reddes altissimo iuramenta tua. Tertium denique colligitur ex diuersitate finis: nempe quod finis est Deo reuerentiam exhibere: finis autem iuramenti non est, nisi verum aliquid humanum confirmare, non ergo iuramentum est latræ. In responsione verò concedit quidem finem proximum iuramenti esse hominem: de aliqua re certiore reddere. At quoniam omnia quæ facimus iuxta verbum Pauli debeamus in gloriam Dei facere, nil obstat quominus ipsa vtilitas proximi in gloriam Dei per diuinam attestationem cedat.

ARTICVLVS V.

Utrum iuramentum sit per se appetendum, & tanquam res vtilis frequentandum.

Cum iuramentum inter actus virtutis, nec verò vnus cuiuslibet, sed religionis, quæ heroica est fuerit proxime constitutum, ratio inde videtur statim colligere, quod sit per se appetendum: & ideo id mentio in quæstione proferatur: Ad quam utique D. Tho. vnica conclusione eademque negatiua respondet, si non esse per se appetendum. Id quod primo auctore in illa Ecclesia. 23. probat: Vir multum iurans replebitur iniquitate. Cur August. lib. contra mendacium subscribens ait, quod præceptum Domini de prohibitione iuramenti ad hoc positum est, ut quantum in te est non affectes: ut quasi pro bono, cum aliqua delectatione appetas iurandum. Ratio vero ex his quæ dicta sunt colligitur, id enim quod non per se, sed ob finem cuiuspiam necessitatem bonum est: non in ter ea numeratur, quæ per se sunt appetenda. Medicina enim, nemo appetit, nisi quatenus

Argumeta D. Thom.

Conclō articuli.

Dilinc. notia.

Optima dubita. tio.

Omni iure iurandum religio. cet.

Hiere. 5

tenus salutis necessitas cogit iuramentum aut vt supra meminimus, non vtiq; per se bonū est, vt charitas, sed quatenus necessitas asserendæ veritatis cogit: non ergo est per se appetendum. Immo qui eo extra terminos necessitatis vitur violator est religionis. Vnde August. in lib. de sermo. Domini in monte. Qui intelligit, inquit, non in bonis, id est per se appetendis: sed in necessarijs in rationem habendam refranat se quantum potest, vt non ea vitatur, nisi necessitas cogat. Nihil præsen ti loco præter ea quæ superius explicita sunt, restat, quod insuper annotemus, sed meminisse opus est, q̄ sicuti bonum diuiditur in vitale, & per se honestum, sic & virtus.

August.

Per se honestæ virtutes sunt, quæ se habent, vt fines per se appetendi, sicuti salus & vita. Atque huius generis sunt charitas, fides, iustitia, &c. Aliæ sunt quæ tantum sunt bonæ tãquam mediâ ad finem. Sicuti Reubarbarū & reliquæ medicinæ, quæ per se non habent aliam bonitatem, nisi quatenus solutus necessitas possit. Et talis est inter virtutes poenitentia, quæ non esset virtus, nisi propter necessitatem remittendi peccata, eiusdemque ordinis est suo modo & iustitiam. Nam quamuis sit ob id honestum quod à fide catholica proficitur, nunquam tã fuisse licitum, nisi ob necessitatē.

Vnde vt supra dicebamus, virtutes prioris generis fuisse in statu innocentia: posterioris uerò nequaquam, ut poenitentia, & iuramentum. Cum n. illic simpliciter sibi homines mutuam præstarent fidem, nullatenus potuissent fieri iuramentū quod non esset uanum, atq; adeo peccatum saltem veniale, quod illi vtiq; statui repugnabat, sed ob illud credulitatis uulnus, quod dicebamus genus nostrum de peccato cōtraxisse iure naturæ corrupte concessa nobis diuinitus est iurandi facultas. Hoc ergo iacitur fundamentum primum absterrendi homines a pestifera iurandi consuetudine: in quo ceu in speculo blasphemi illic contemplari se debent mendaciter dicentes, q̄ qui bene iurat bene credit. Assertio. n. hæc si sanè exponatur catholica est: ut quæ olim contra idololatrias usurpabatur. Nam bene iurare est casu necessitatis, non per falsos, sed per uerum Deum iurare. Blasphemæ autem percutiunt, ut bene iurare pro eo accipiatur, quod est multum iurare: cōtra quam Ecclesiasticus ad-

Qui bene iurat. &c.

monuit, dicens: Qui multum iurat, repletur iniquitate, immo uerò, si iuramentum solum ob necessitatem sit licitum, consequens fit, vt quemadmodum qui Reubarbarum, aut aliud quodlibet uenenosum medicamen ultra necessarios salutis limites frequentaret, facillè se perimeret, ita prorsus qui iuramentis, nisi urgente necessitate assuescit animam suam enecat. Concessit nobis Deus uictum & potum ob necessitatem uiuendi: uoracitas ergo ultra illum finem, gula est. Concessit & legitimum concubium propter gratia: illegitima ergo congressio, luxuria est. Fecit similiter & nobis iurandi facultatem, ubi ratio necessitatem offerret; aliter ergo iurare abusus est dementiæ suæ, & maiestatis. Sed perinde est ad iuramentum accedendum ueluti ad rem sacratissimam tractandam. De hoc autem quest. 2. prælium & copiosius.

monuit, dicens: Qui multum iurat, repletur iniquitate, immo uerò, si iuramentum solum ob necessitatem sit licitum, consequens fit, vt quemadmodum qui Reubarbarum, aut aliud quodlibet uenenosum medicamen ultra necessarios salutis limites frequentaret, facillè se perimeret, ita prorsus qui iuramentis, nisi urgente necessitate assuescit animam suam enecat. Concessit nobis Deus uictum & potum ob necessitatem uiuendi: uoracitas ergo ultra illum finem, gula est. Concessit & legitimum concubium propter gratia: illegitima ergo congressio, luxuria est. Fecit similiter & nobis iurandi facultatem, ubi ratio necessitatem offerret; aliter ergo iurare abusus est dementiæ suæ, & maiestatis. Sed perinde est ad iuramentum accedendum ueluti ad rem sacratissimam tractandam. De hoc autem quest. 2. prælium & copiosius.

Primum argumentum est huiusmodi. Quemadmodum votum ita & iuramentum actus est latriæ, sed votum per se appetendum est, quoniam quod per votum fit, laudabilius est, quam quod fit sine voto: pari ergo ratione absque alia necessitate asseris nostris iuramentum apponendum est; vt fiat actus latriæ ac subinde peiorior. Responso uerò in discrimine voti & iuramento consistit. Nam per uotum id quod uouemus in Dei reuerentiam ordinamus, vt si uoueo ieiunium aut peregrinationem, materiam ipsam uoti refero ad dinoq; in Dei reuerentiam. ob idq; uouere per se est appetendum, tanquam actus qui per se est religionis. Qui autem iuratur e conuerso reuerentiam diuini nominis assumit ad confirmationem ueritatis: qui p̄ id quod iuratur, uidelicet, me non esse furatum, non fit eo ipso actus religionis, sicuti in voto fit mea peregrinatio: quia actus morales sumunt species ex fine. Et ideo iuramentum non est per se appetendum vt votum: quia nō est religio, nisi supposita necessitate manifestandæ ueritatis. Eodem pacto respondet ad secundū sumptum ex uerbis Hieronymi supra citatis. Qui iurat, aut ueneratur, aut diligit eum per quem iurat: uenerari autem & diligere Deum est appetendum tanquam per se bonum: ergo & iuramentum. Respondet inquam eodem modo negando consequentiam.

SOTO
de iustitia
& iure
Legimus
DII
13

nam; quoniam licet qui iurat veneretur diligatque Deum, non tamen in hunc finem ordinat iuramentum, sed in necessitate, manifestanda veritatis. Quocirca non est nisi ob talem necessitatem, optandum.

Caetera. Circa has solutiones intricat hic Caietanus nescio, quam metaphysicam, forsitan non tam necessariam verum iuramentum sit finis manifestationis veritatis, an e converso manifestatio sit finis iuramenti. Nam profectio res est, & secundum S. Tho. & in seipsa parentissima. Forma enim iuramenti est Deum in testem adducere, & hoc non tam proprie dicitur referri in reverentiam Dei, quam esse ipsissimam reverentiam exhibitionem, nam est testimonium fidei, qua Deum confitemur supremum rerum, te stem, vtilitas autem & effectus eiusdem attestacionis est manifestatio veritatis, ut in solutione tertij, superioris articuli asserat D. Thom. Neque vero est quomodo cunque vtilitas & effectus sicuti inuenio thesauri ad quam vineæ fossio non referetur, sed est vtilitas & effectus per se iuramento intentus. Itaque abique eius necessitate non esset iuramentum, ac subinde neque actus religionis. Neutiquam ergo formidandum est, asserere manifestationem veritatis humanæ esse finem iuramenti, iuramentum medium respectu illius, ut in præsentiarum utraque solutio eait S. Thom. Quare ubi ait Apostolus finis omnis controuersie est iuramentum, finis illic profectio vsurpat ad quem iuramentum ordinatur, qui est finis controuersie. Quod si cui absurdum appareat id quod præstantius est in id referri quod inferius est, inrelligat nihil absurditatis habere, quando inferius vicissim in superius referatur. Mortuus enim Deus est ob nostram salutem, eo quod eadem salus in gloriam referatur. Et hoc est quod in solutione tertij superioris articuli explicuit Sanct. Thom. nempe Deum vna operari, & propter suam gloriam, & propter nostram vtilitatem. Itaque vita nostra est proximus finis cur segetes creat, sed vita eadem in eius gloriam refunditur. Quapropter non solum manifestatio veritatis est iurandi finis, ob id quod iurans in ipsam illud refert, verum quod Deus illud ad illam proximè ordinat, licet iurans manifestatio ipsa i eius gloriam redundet. Idem est in oratione de-

precatória, oratio inquam quæ contemplatio duntaxat est, & laudatio Dei per se est appetenda, sed quando in extrema necessitate Deum deprecamur qui nos inde eripiat, actus ille religionis refertur ad salutem humanam. Sed tamen magis id in iuramento verum habet quo seculã necessitate humana non esset religio, sicuti est oratio. Quod si aduersum nos responsum relugas. Forma non est propter materiam, sed è conuerso materia propter formam, id autem quod iuratur materia est iuramenti, iuratio vero forma, iuramentum ergo est finis. Respondetur aliud esse id quod iuratur, aliud vero manifestatio veritatis eius. Id enim quod iuratur ut occidisse vel non occidisse, est quodammodo materia inquam iuramentum fertur, quare iuramentum non est propter illud, quoniam effectus iuramenti non est occidisse, vel non occidisse, sed manifestatio veritatis illius, quæ subinde finis eius est. Tertium denique argumentum est valde notandum, quod est huiusmodi. Quod suam quisque veritatem confirmet bonum per se est, hoc autem si per iuramentum, ergo est per se appetendum. Responsio verò est, quod quamuis certam finemque faceret veritatem sit per se bonum, non tamen illud per iuramentum absque necessitate facere, & est pulchrum exemplum in medicina. Procurare namque salutem, bonum per se est, illud vero per virtuosissimum ac subinde uiolentum phar macum intentare, nisi ubi grauissima est necessitas periculosum est. Ob idque quanto iuramentum venerabilius est, tanto periculosius, nisi urgente necessitate exhibetur. Id quod testimonio Ecclesiasticæ 23. confirmat. Vbi de viro multum iurante loquens, tribus membris gradationis, ait; Quod si frustra veritatem, &c. Quæ locum variè expositum inuenio, sed nescio an satis explicatum. Coniicio namque tres comites iuramenti qui sunt apud Hieremiam, illic viciatos designari. Etenim qui fratrem frustratur, est ille qui falsum deceptorie iurans fratrem suo sine priuato, nempe expoliando eum, vel sua pecunia, vel honore, vel fama &c.

Et de hoc subditur, quod delictum illius, (sic enim legendum, non ipsius) super ipsum erit. Hoc est delictum illius cui per iniuriam im-

Idè de iuramento quod de oratione.

Responsio.

3. Arg.

pulchrū exemplū.

Expositio loci Eccl. 23.

Caetera. Circa has solutiones intricat hic Caietanus nescio, quam metaphysicam, forsitan non tam necessariam verum iuramentum sit finis manifestationis veritatis, an e converso manifestatio sit finis iuramenti. Nam profectio res est, & secundum S. Tho. & in seipsa parentissima. Forma enim iuramenti est Deum in testem adducere, & hoc non tam proprie dicitur referri in reverentiam Dei, quam esse ipsissimam reverentiam exhibitionem, nam est testimonium fidei, qua Deum confitemur supremum rerum, te stem, vtilitas autem & effectus eiusdem attestacionis est manifestatio veritatis, ut in solutione tertij, superioris articuli asserat D. Thom. Neque vero est quomodo cunque vtilitas & effectus sicuti inuenio thesauri ad quam vineæ fossio non referetur, sed est vtilitas & effectus per se iuramento intentus. Itaque abique eius necessitate non esset iuramentum, ac subinde neque actus religionis. Neutiquam ergo formidandum est, asserere manifestationem veritatis humanæ esse finem iuramenti, iuramentum medium respectu illius, ut in præsentiarum utraque solutio eait S. Thom. Quare ubi ait Apostolus finis omnis controuersie est iuramentum, finis illic profectio vsurpat ad quem iuramentum ordinatur, qui est finis controuersie. Quod si cui absurdum appareat id quod præstantius est in id referri quod inferius est, inrelligat nihil absurditatis habere, quando inferius vicissim in superius referatur. Mortuus enim Deus est ob nostram salutem, eo quod eadem salus in gloriam referatur. Et hoc est quod in solutione tertij superioris articuli explicuit Sanct. Thom. nempe Deum vna operari, & propter suam gloriam, & propter nostram vtilitatem. Itaque vita nostra est proximus finis cur segetes creat, sed vita eadem in eius gloriam refunditur. Quapropter non solum manifestatio veritatis est iurandi finis, ob id quod iurans in ipsam illud refert, verum quod Deus illud ad illam proximè ordinat, licet iurans manifestatio ipsa i eius gloriam redundet. Idem est in oratione de-

imponitur falsum crimen super ipsum iuramentum refundetur. Manebit enim & culpa infectus & obligatione restituendi onus. Et qui dissimulauerit, hoc est, qui bonum fratris fingens, aut veritatem quam reuelare tenetur iuramento celat, aut illam quam occultare deberet iuramento prodit, delinquet dupliciter. Non quod duplo plus quam prior delinquat: immo peius est falsum imponere, quam verum celare, aut occultum detegere. Sed ait quod illa simulata aequitas, est duplex iniquitas: scilicet, & quia est iniustitia etiam si verum prodit, & quia est per aequitatem palliata: quod est nouum crimen. At si in vacuum iurauerit, nempe sine necessitate & iudicio, quamuis verum & iustum iuret, non iustificabitur, quia saltem venialiter delinquit.

ARTICVLVS VI.

Utrum liceat per creaturas iurare.

Quoniam iuramentum officium est ad cultum patrie pertinens, cultus vero patrie soli Deo debetur, apparet nefas esse per creaturas iurare, quod idcirco D. Thom. hic percontatur. Ad quod tribus conclusionibus responder.

Prima conclusio.

Prima, Licitum est per creaturas iurare in Deum relatas: scilicet quatenus in eis diuina veritas respicet, vt per Euangelia, per Sanctos, &c. Probatur conclusio. Iuramentum testimonium est fidei, qua Deum primum fontem veritatis profitemur, atque adeo perinde ac fides diuinae veritati inicitur: fides autem licet primum supremeque de Deo sit, tanquam de prima veritate, & extenditur nihilominus ad creaturas, quas credimus esse opera Dei, in quibus per essentiam existit praesentia & potentia. Pari ergo modo iurandum quamquam ad Deum primo praecipueque sicut ad primam veritatem referatur, protenditur tamen secundo ad creaturas: quatenus in ipsis tanquam in effectibus Dei diuina etiam veritas existit. Et ideo iuramus per Euangelia, per quae diuina veritas nobis innotescit, ac per sanctos qui illam crediderunt obseruauerunt, & praedicauerunt. Atque eam ob rem quanto superior est diuus, grauius sit iuramentum. Vt per Dei pa-

ram virginem, quae eandem fidem, & nobilissimum nouit, & perfectius coluit. Vnde August. quod refertur 22. q. 1. Canon mouet. Sciendum, inquit, est quod sancti non tantum per creaturas quam per creatorem creaturas iurabant: neque creaturis per quas, scilicet iurabant aliud quam creatorem ipsum venerabantur. Etenim vt Innocentius bene ait cap. Et si Christus extra de iurando, qui iurat per coelum, iurat per thronum Dei, atque adeo per ipsum Deum. Secunda conclusio, in hac prima a contrario sensu includitur, & in solutionibus argumentorum exprimitur. Iurare per creaturas exhibendo illis reuerentiam illam, & patriam quae soli Deo debetur, non est licitum, est blasphemum & idololatricae pietas. Hoc patet diuersa ratione: quia hoc est ad Dei gloriam, vt ait ad Roman. primo Apostolus, in creaturas transcribere. Vnde glossa Matth. 5. Non veneremur eas ultra quam debemus. Non iuremus per eas vt viles existimemus, vt scilicet cum per eas iuremus nihil iurare puremus. Tertia conclusio, iurare per creaturas catholice, vt prima conclusio asseruit, dupliciter contingit & vtroque modo licite. nempe aut illas per modum simplicis attestationis asserendo, sicut de Euangelij & Sanctis modo dicebamus. Nam hoc est in virtute iurare per Deum. Secundo vero modo id contingit per viam execrationis, nempe creaturam Deo oppignorando eiusque iudicio subdendo, si res aliter habeat quam iurata. Et sic homines iurant per vitam propriam aut filiorum, & quorumlibet necessarium. Sensus enim est quod Deus vitam nobis adimat nisi quod iuramus verum existit. His appenditur corollarium, quod iuramentum illud Ioseph Genes. 42. per salutem Pharaonis, potuit esse & execratorium, quia quod si iuratio esset falsa, Deus regem vitam multaret. Quemadmodum & ad 2. ad Corinth. primo iurauit Apostolus, dicens. Ego restem Deum inuoco in animam meam, hoc est in vitam meam. Sed potuit nihilominus per modum simplicis attestationis fieri. Nam cum Deus per principes iustitiam exequatur, iuxta illud: Per me reges regnant, possunt ipsi & praelati, personaeque publicae per iuramentum quasi Dei testes veritatis citari. Haec omnia clara sunt, neque indigent nisi memoracione piti-

SOTO
de Iustitia
Legibus
DIII
13